

Чому в Україні найменша в Європі зарплата?

Найгострішою соціальною проблемою в Україні є великий розрив між високою вартістю життя і низькою ціною праці. Серед накопичених проблем у сфері оплати праці особливе місце посідає низька питома вага витрат на робочу силу в собівартості виробництва. За роботу українцям платять копійки, наче людський труд коштує менше за якийсь гвинтик чи нитку. Щоб переконатися в цьому, розгляньмо структуру операційних витрат підприємств.

Андрій ПАВЛОВСЬКИЙ,
народний депутат України

Так, за 9 місяців 2011 року структура операційних витрат із реалізованої продукції складалася: із матеріальних витрат – 29,3%, вартості товарів і послуг, придбаних для перепродажу й реалізованих без додаткової обробки, – 51,2%, амортизації – 2,9%, **витрат на оплату праці – 6,0%**, соціальних відрахувань – 2,2%, інших операційних витрат – 8,4%.

Сьогодні частка заробітної платні у собівартості українських товарів становить 6%, тоді як у країнах Західної Європи сягає аж **45%**. Водночас розмір ВВП України менший за внутрішній валовий продукт середньої європейської країни лише в 4 рази, тоді як заробітна плата менша в 5,6–19,7 разу. **Це справжній грабіж працюючих українців.**

І що робить одіозний режим Януковича під гаслом «Україна для людей» заради припинення цього грабежу? Нічого! Навіть більше: допомагає вивертати кишені трудящих. В останні роки олігархи дедалі знижують частку заробітної плати у собівартості української продукції: у 2009 р. вона становила 7%, у 2010 р. – 6,5%, у 2011 р. – 6,0%.

Замість модернізації промисловості, інвестування в заміну зношеного та застарілого устаткування вітчизняних підприємств олігархи примудряються отримувати надприбутки попри високу матеріалоємність та енергоємність виробництва шляхом скорочення витрат на заробітну плату найманого працівника. Якби в Україні був сильний профспілковий рух, то всі індустріальні гіганти Сходу вилетіли б у трубу.

Однією з причин малої частки зарплати в собівартості продукції є низький рівень доданої вартості, створеної на українських підприємствах. Така проблема є найбільш характерною для експортної продукції хімічної та металургійної галузей, підприємства яких належать олігархам. Якби Україна експортувала не сировину та напівфабрикати, а товари з глибокою переробкою, більшою була б і частка заробітної плати в собівартості.

Деякі власники-роботодавці стверджують, що в нас мала зарплата, тому що низька продуктивність праці. Однак не слід забувати, що продуктивність праці на 95% залежить від роботодавця: його здатності ефективно організувати процес виробни-

цтва, впровадити сучасні технології, навчити й підвищити кваліфікацію свого працівника.

Утім, держава певною мірою причетна до дикого грабежу найманих працівників в Україні. Можна погодитися з роботодавцями, що податкове навантаження на фонд оплати праці є надмірним. Окрім того, неможливо залишити поза увагою таку значну статтю витрат вітчизняних підприємств, як їх корупційна складова, що, за різними даними, становить більш як 10–20% доходів підприємців. У житловому будівництві корупційна частка сягає 40–60% від собівартості. В щорічному рейтингу *Transparency International* 2011 року Україна посідає 152-ге місце за рівнем корупції зі 182 можливих. Гірша, ніж в Україні, ситуація з корупцією в таких країнах, як Зімбабве, Кенія, Афганістан, а також Екваторіальна Гвінея й Сомалі, де корупція найпоширеніша у світі. 2010 року Україна в цьому рейтингу була на 134-му місці.

Гострим залишається й питання значної диференціації рівня оплати праці серед найманих працівників різних видів економічної діяльності та регіонів. Протягом останніх років найбільші заробітні плати були у сфері послуг (фінансових, посередницьких тощо), а не у сфері матеріального виробництва. З огляду на це можна припустити, що олігархи більше оплачують лояльність, аніж майстерність та працьовитість. Олігархам пощастило, що терплячі українці мало страйкують і вдовольняються жалюгідними копійками.

Ще однією з проблем забезпечення належного рівня оплати праці є інститут мінімальної заробітної плати, який сьогодні в Україні не виконує покладеної на нього функції. Мінімальна заробітна плата не є соціальним стандартом оплати праці, а залишається технічним нормативом для розрахунку зарплати в бюджетній сфері.

Станом на липень 2011 року співвідношення річної української мінімальної заробітної плати становить 21,5% до обсягу ВВП на душу населення. Для прикладу наведемо відповідні показники за даними Євростату та МВФ: у Бельгії мінімальна зарплата – 2064,2 дол. (68,6% до ВВП на душу населення); у Франції – 1951,9 дол. (68,7%); у Польщі – 496,7 дол. (31,5%); у Латвії – 403,2 дол. (33,5%).

Кожний четвертий найманий працівник в Україні перебуває за межею бідності. Такому ганебному явищу, як

бідність серед працюючих, просто немає виправдання з точки зору елементарної людяності.

Проблемним залишається питання оплати праці бюджетників. Триває практика грубого порушення Закону «Про оплату праці»: із січня 2012 року посадовий оклад працівників 1-го тарифного розряду становить 773 грн., а мінімальна заробітна плата – 1073 грн., різниця – 300 грн. Хоча згідно з нормами чинного законодавства оклад працівників 1-го тарифного розряду має бути більший за мінімальну зарплату. Такими шахрайськими махінаціями уряд Азарова штучно занижує розміри заробітної плати для майже 4 млн. працівників. Щомісяця кожному бюджетнику уряд Азарова недоплачує більш як 300 грн. А кваліфікованим учителям, лікарям ще більше – по 700–800 грн.!

Нинішня влада видає за велике досягнення те, що середньомісячна заробітна плата в Україні за 2011 рік становила 2633 грн. (329 дол.); для порівняння: в Польщі – 1360 дол., у Чехії – 1450 дол., у Франції – 2500 євро, в Німеччині – 2800 євро, в Нідерландах – 3007 євро, у Великій Британії – 3118 євро.

На початок 2012 року в Україні залишалася ганебна заборгованість із виплати заробітної плати, яка становила близько 1 000 000 000 грн.

Головною причиною низької зарплати є вкрай неефективна та несправедлива система оподаткування й розподілу доходів. У результаті, за даними ООН, в Україні 80% населення перебувають на межі бідності, а розрив між доходами найбагатших і найбідніших є 40-кратним.

Олігархам, які є опорою режиму президента Януковича, потрібна дешева, покірна та малограмотна робоча сила, із якої й надалі можна вичавлювати надприбутки.

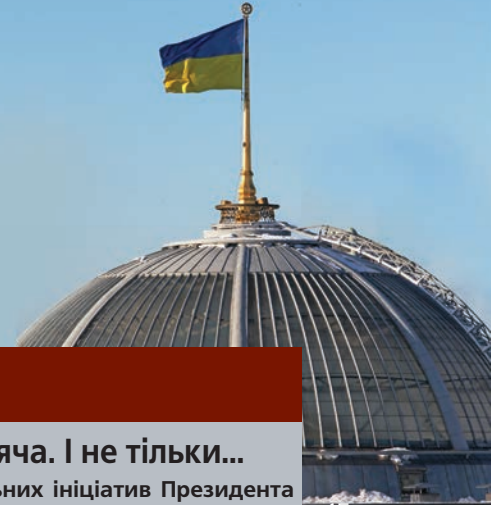
Якщо у влади визріло бажання й воля закрити чорні офшорні дірки, то вже найближчим часом можна було б установити середню зарплату, не нижчу за 1000 дол.!

Що швидше усунемо від влади олігархів Януковича, то швидше відновимо соціальну справедливість.

Р. С. У виступі використано матеріали «круглого столу» парламентського Комітету з питань соціальної політики та праці на тему «Оплата праці – українські реалії, новітні цілі, солідарні завдання».

Фото Миколи БіЛОКОПИТОВА.

цифри

Президентська тисяча. І не тільки...

Для реалізації соціальних ініціатив Президента України уряд і парламент знайшли три важливі джерела для збільшення доходів загального фонду державного бюджету: економічне зростання та детінізація (21 млрд. грн.), індексація та оплата за адмінпослуги (1,8 млрд. грн.), а також премії за підписання угод про розподіл продукції (6 млрд. грн.).

За прогнозами, надходження до держбюджету–2012 зростуть на 33,35 млрд. грн. Отже, загальні доходи сягнуть 366,17 млрд. грн., а видатки – 391,36 млрд. грн. При цьому граничний розмір бюджетного дефіциту залишається незмінним.

Поява додаткових коштів створює умови для виплати обіцяної президентської тисячі. Згідно з текстом пояснювальної записки про внесення змін до закону про держбюджет на 2012 рік «включені видатки на заходи щодо поступової компенсації громадянам втрат від знецінення грошових заощаджень на загальну суму 6,15 млрд. грн...». Ця сума складається з розміру грошової компенсації (1000 грн. для кожного вкладника, зареєстрованого в інформаційно-аналітичній системі «Реєстр вкладників заощаджень громадян»), коштів для виплати спадкоємцям померлих вкладників (500 грн.) і витрат Ощадбанку на здійснення цих операцій.

Додаткові кошти спрямовані на підвищення розміру (з 28 до 42 відсотків) прожиткового мінімуму для непрацездатних осіб. Це означає збільшення в середньому на 140 грн., бо в квітні мінімум становив близько тисячі гривень. Мають перерахувати пенсії і збільшити доплати до пенсій для членів сімей померлих інвалідів війни. Також підвищуватимуть пенсійні доплати учасникам війни (в середньому на 45 грн.), військовим пенсіонерам (з 1924 до 2309 грн.), інвалідам (з 1964 до 2160 грн.), за втрату годувальника (з 2509 до 2760 грн.). Для розумово відсталих дітей і дітей з церебральним паралічем передбачена бюджетна програма з новим обсягом видатків (60,8 млн. грн.). А розмір допомоги для догляду за інвалідом I та II групи зростає до розміру мінімальної заробітної плати, тобто в 10 разів.

До Дня Перемоги інваліди війни отримають від 1200 до 2200 грн. (загалом – 150 млн. грн.). На забезпечення житлом окремих категорій громадян передбачено 221,8 млн. гривень (за рахунок цих коштів отримають квартири понад 350 інвалідів війни, воїнів-інтернаціоналістів та інших пільговиків). На інвалідів-«чорнобильців» видатки зростуть на 28,7 млн. грн.

Цими ж змінами до держбюджету передбачено додаткові асигнування (394,9 млн. грн.) на виготовлення виборчої документації, фінансування заходів з передвиборної агітації, оплату послуг ЗМІ, облаштування кабін для таємного голосування тощо.

Валентин КОВАЛЬСЬКИЙ